

Ersame goede mannẽ/ het is nv hooch tijt dat ghy lieden eenmael beslupt ofte ghy het Spaensch iock wilt teenemael aflegghen ofte niet.

Want zo ghylieden v noch wilt langher laten sleppen met ydele hope van tractaeten / ofte van reconciliatie met den Coninck van Spaengnien / Soo maeckt vry uwe rekeninge inde gracht te moeten vallen/ die v lieden ende ons allen ouer langhen tijt is toebereyt/ het sal v niet missen / laet v vry ghewaerschowt wesen.

De Reconciliatie metten Coninck ofte met yemant van zijnen tweghen/ hy zy oock wie hy zy/ brenght noodtwendelijcken mede/ Eerst eene alghemeyne wtroedinghe/ extirpatie/ ende vernielinghe van alle die vande Religie zijn/ so wel vande Confessie als andersins: Ten tweeden het vertreck vã zijne Excell. eñ van alle hoofden der Religie/ die ymmers gheen lust en hebben van op een schauot den volcke tot een schan-spel te willen dienen.

Daer na zal het wesen/ (Slaet den Herder/ ende de Schaepkens sullen verstropt zijn) ende dan salder niemant ghespaert noch verschoont wesen/ na der Spaengnaerden ghemeynen reghel/ Todos Flamencos son Lutheranos borrajos, enemigos de Dios y del Rey. Want de sterckten zijnde inde handen des Coninck/ hy sal meeste van alles worden na zijnen wille.

Sulcke gouverneurs stellen alst hem ghelieft/ alle regeerders ende magistraten na zijn handt hebben.

Een yegelijc can verstaen wat hier wyt volgẽ wil / Ten aller schoonsten comende/ wy sullen slauen der Waelen zijn/ want dat zijn de beste kinderẽ geweest/ hoe wel dat wel te vermoedẽ staet, dat het de Waelen so wel ontgelden sullen als de andere/ al ist datmen hun wat honnings om den mont smeert/ teghen dat de andere oock mede inde clip commen.

Daeromme die zijn vaderlant lief heeft/ ende hem seluen met wijf ende kinderen/ met goet ende bloet wil behouden/ moet eens voor allen resolueren den Coninck van Spaignen met allen zijnen aenhang af te staen/ sonder meer te willen tot eenich verdrach ofte reconciliatie verstaen.

So langhe als dese resolucie niet ghenomen en wort/ sullen wy metten nuese ghesleppt worden als buffelen/ ende eeuwelijck met nieuwe list en eñ practijcken opghehouden/ om hier entusschen van een ander verdeylt ende ghescheurt te moghen werden/ ende also ten wytersten verderue te comen.

Ende middeler tijt den crijch eewichlijck op den hals hebben/ sonder eenich respijt ofte hope van ymmermeer ontlast te werden/ want wy en con-

nen

nen immers niet met onse inheymissche macht/ des Coninckx macht alsoo crencken dat hy ghenoodtsaect werde den crijch af te staen: Derhaluen so sal hy ons alleynskens wtgrauen ende afteeren tot dat wy des crijchs moede ende mat wesende / ende onder malcanderen oneens ende twistich zijnde ons in zijne ghenade ofte onghenade sullen moeten ouergheuen.

Daeromme goede mannen/ Siet aen allen zijden omme / de wijle het noch tijt is/ oft ghy gheen Vorst ende Prince cunt ghecrijgen die u verlossen eñ des crijchs een eynde maken can: want hier op moet eenmael ernstelijck ghedacht werden/ eñ eene eyndelijcke Resolutie eñ besluyt ghenomen worden.

Nu ist openbaer dat aenghezien de gheleghentheyt van dese landen/ de ghesteltenisse ende het wesen der vyanden/ ende haerder macht ende ghewelt/ dese hulpe ende verlossinghe en can van nieuwers el comen/ dan van de selue plaetse daer de vyandt zijne prouianden/ amonitien/ ghelt eñ crijslieden van ofte door crijcht: want so langhe als hy de zelue crijghen can/ ende alhier int landt ouerbrenghen/ en is niet te dencken dat wy des crijchs eenich ander eynde connen verwachten / dan tot onser alle verderf ende ondergancк.

Nu coempt hem dit alle wt Vranckrijc aldaer alle Spaengnaerts/ Italianen/ Bourguignons ende Lottringers haren doortocht moeten nemen van daer hy zijn ghelt op wissel ende andersins crijcht/ zijne vorraet vã prouiande/ amonitie ende alle nootsaeckelijcheden becomt / alle correspondencien ende verstanden met Spaignen ende Italien is houdende: Ergo/ So moet ons oock onse verlossinghe van Vranckrijck hercommen.

Want Vranckrijck den vyant eenmael ghesloten wesende/ ende wy meesters zijnde in de zee/ is ontwijffelijck den crijch ten eynde/ de wijle dat in desen Landen gheen crijch langhen tijt en can ghevoert worden/ immers wt Spaignen oft Italien/ ten zy dat Vranckrijck open zy.

Daeromme goede mannen / moet ghy hier de ooghen op doen / alle passien eñ ghesinnelijckheyt afleggen: want dit poinct grootelijcx is te bemercken. Enghelandt can de zee wel becommeren / Duytschlandt can dẽ Rijn wel afsluyten/ ende den aftocht vande Ruyters beletten: maer Vrancrijc alleen can de orloghe gheheel stutten eñ ophouden.

Het welcke ontwijffelijc meer te achten is dan oftmẽ vele slachten ghewonnen hadde.

Nu en connen wy hier toe niet commen dan nemende den Hertoghe vã Anjou tot onsen Heere, op goede condicien/ door de welcke onse vryheden/ rechten ende priuilegien moghen versekert eñ bewaert blijuen / also hy selue hem ghewillichlijc daer toe is biedende.

Daeromme laet ons hier sonder alle partijdicheyt bemercken wat ons te

doen

deck staet/het schijnt dat Godt de Heere ons onse verlossinghe is aenbie-dende: der halven laet het ons behertighen / ende wel toesien dat wy zijne ghenade ende weldaet niet en verstopten.

Dit selve is oock het eenich middel daermede den vrede in Vranckrijck sal connen opghericht werden/ die vande Religie ghesterckt/ ende in eē vast verbondt met ons ghebracht/ waer door dese Landen grootelijcx sullē verseckert ende bewaert moghen werden.

Laet ons dan sien oft het gheraden sy dusdanighe groote voordeelē ons te laeten voorbygaen door een wijnissche wanckelmoedicheyd ofte irresolucie/ ofte door eene onghefondeerde/ ia ydel hope vā een Reconciliatie met den Coninck van Spaengien.

Behalven/ dat soo wy dit nu laeten voorby strijcken/ wy geschapen zijn Vranckrijck teghen ons te oprijtsen / ende den Hertoghe van Alenson te terghen ende oorsaecke gheven dat de Coninck van Vranckrijc met die vā Spaengien te samen noch vaster sullen spannen/ dan sy opt te vooren gedaen hebben/ om te ghelijck alle haere macht ende ghewelt by een te brenghen/ tot gheheele vernielinghe ende extirpacie der Religie aen allē sydē.

Men mach segghen/ Godt sal ons bystaen ende zijn volck niet verlatē: Tis waer: maer wie weet of God ons straffen wil/ de wyle wy de remediē die hy selve is ons aenbiedende sonder reden verwerpen: voorwaer naer menschelycke vernuft en sullen wy in der lengde gheensins connen bestaē/ soo verre als sulcx geschiet/ maer sullen in een eewich-duerige benautheyt ende ellende moeten blijven steecken

1 Tghene datmen hier teghen werpen mach / is / Ten eersten / dat den Hertoghe van Aniou niet te vertrouwen en is:

2 Ten anderen/ dat hy de macht niet en heeft om ons te beschermen:

3 Ende ten derden/ dat dit eene eewige vyantschap teghen onsen Coninc maecken sal/ ende een eewighe crijch verwecken:

4 Daeromme ten lesten/ nacdemael dat wy doch crijch moeten voerē / so ist gheraet-samer/ dat wy alle onse macht te saemen brenghen / eñ een inlandisch hooft verkiesen daer wy op moghen vertrouwen.

Teghen het eersten/ Als datmen den Hertoge vā Aniou niet en mach vertrouwen/ is goeden raet: neempt hem op sulcke conditien dat hy u niet bedriegen en can/ ende hout uwe steden ende stercten vry van alle wtlādische garnisoen: maect dat de Gouverneurs/ Regeerders eñ Magistraeten van uwer hant ende tot uwe behaegen ingestelt werden / dat het roer van het schip in handē der gener blyve dien ghy vryelyck moecht toevertrouwen/ ende alsoo blyft ghy-lieden altijt in uwen gheheele.

Maer nochtans indien wy immers beduchten van bedroghen te zijn/ soo laet ons onpartydichlijc ende te rechte overlegghen waer meerder ap-

parentie is van bedroghen/ende van onse vrijheden beroost te wordē / ofte van weghen des Hertoghen van Aniou/die een vremdelinck is/ gheenē aenhang int lant hebbende/gheene heeren noch regeerders tot sijnē bestē/ gheene magistraten nae sijnen wille/gheene steden noch stercte in sijn gewelt/gheen faueur byde inwoonders / dan de ghene die hy met sijn goede ende billijcke regieringhe sal moghen ghewinnen. Ofte van weghen des Coninckx van Spaengien / die alreede Coninck is gheweest / grooten aenhang/ groote intelligencien ende correspondentien/iae int midden van ons heeft/den meesten deel vande heeren aen sijne zijde alreede gewonnē heeft ende de reste crijghen sal / soo verre als men hem wederomme aenneemt. Soo dat een yegghelijck om tſeerste sal pooghen hem te ghelieuen ende te willecueren/om in zijne goede gratie weder te keeren / diē alreede soo vele magistraten aen syne syde/iae oock in onse steden heeft/ende alsdan sal de wetten ende magistraeten naer sijn goetduncken mogen versetten / die alreede soo vele steden/ stercten/ slotē/iae heele prouinciē in sijn gewelt heeft/ ende sal dan ouer al meester wesen/soo dat hem niemant en sal dersuē weder-spreken:ende soo yemant dersde yet segghen / die sal de gantsche weerelt teghen hem heqben: Voorwaer het is claerder dā de Sonne schijn / dat de Coninck van Spaengien/meer ghewelts/meer credits / auctoriteyt / eñ meer machts om ons te tyranniseren ende gheheel te onderdrucken in een half iaer tijdts sal cunnen becomen(wat conditien dat wy hem ooc connen voorhouden) dan den Hertoge van Aniou in vijftich iaer en soude connen ghedoen / die hier te lande gheene andere macht en sal hebben/dan die hem vande lantsaten selue ghegunt ende ghegeuen sal werden.

Gehaluen dat de eene is alreede ghestoort/ende waendt een groot leedt ende ongheliјck ontfanghen te hebben/ende groot recht te hebben/om sich te wreken/ende met der ghener straffe/die hē hebben wederstaen syne auctoriteyt te beuestighen.

De andere sal achten een sonderlinge weldaet ontfanghen te hebben/eñ veroorsaect te wesen om het selue met alle vriendelicheyt ende ghenade tegende landtsaten te verschulden/eñ alsoo syne auctoriteyt grooter te maecken/met onderhouden van syne beloesten/ende onse rechtē eñ priuilegien.

Voorts is de eene ghesworen vyandt der Religie die aen alle hoeckē der werelt oproer/crijch bloetstortinghe ende moorden aenrecht/om die vande Religie te verniclen/ende te verdelghen. De andere soeckt aen alle sijden den vrede te maecken ende en bewijst gheene partijdicheyt teghen de eene noch teghen de andere/maer poocht met alle middelen deene ende de andere te beschutten ende te beschermen.

In somma/de ongheliјcheyt is al te groot dan datmen deen by dander soude moghen ofte behooren te vergheliјcken:ende nochtans nemē wy dē eenen niet aen? wy moeten onder den anderen den hals buygen/daer en is geen ander middel noch raet toe: Daeromme goede mannen/ wilt op dese saecke rypelyck letten/ende en laet v niet veruuren van liedē die haer vrede alreedts

tkreedts ghemaeckt/ende met de Spaensche pistoletten het herte doorschoren hebben/om v lieden te verblinden/ende wijs te maken tghene dat uwe eyghen verderf is/want dat v sommighe willen inde vuyst steken/dat den Hertoghe van Aniou soude met den Coninck van Spaeignen een heymelijck verstant hebben/ende om hem te gelieuen soude een sulck schoon lant hem laten ontgaen/is een al te groff ende plomp misverstant: want inden eersten en can hy vanden Coninck van Spaeignen gheen voordeel verwachten/ende al woude hem den Coninck groot voordeel doen/nochtans en sal hy hem niet meer cunnen noch willen gheuen dan hy hier mede van hemseluen hebben en sal.

Daer naer/dit strijdt teghen alle ghebruyck/iae tegen de nature der Coninghen/ende Vorsten/ende strijt oock teghen alle het doen ende het laten vanden Hertoghe van Aniou/welc hem in alle manieren alsoo verclaert ende ghedraghen heeft/datmen van alle canten der werelt daer van ghenouchsame ghetuygenissen hebben can: Ende sooder anders niet en ware/nochtans hebben wy seer goet middel om de waerheyt te onderuinden/stellende hem voor dat hy den vrede in Vranckrijck maeckte/want dat zal ghenough van zynder ghesintheyt eñ meyninghe ghetuyghenisse eñ versekerheyt gheuen/de wijle den Coninck van Spaengnien (die desen crijch in Vranckrijck opgherocht heeft) gheen dinck ter werelt meer tegen en can zijn/noch oock yet dat haere correspondentie (doe daer eenighe ware) soude connen meer breken ende te niete maken: want indien sy verstant met malcanderen hebben/en sullen sy nemmermeer toelaten dat de vrede in Vranckrijck ghemaeckt zy.

Tot het tweede/Aengaende sijne macht/is ooc goeden raedt/want ghy moghet met hem bespreken ende condicioneren/dat hem de Coninck van Vranckrijck verclaeren sal ofte immers soo vele volcx betaelen dat hy den crijch mach vuytuoeren.

Item dat de passagien van Cales ende van Mesieres gesloten werden: want in dien sulcx gheschiet/so sal hy outwijfelijc machts genouch hebben/om onsen vyant weder te staen: iae al en hadde hy anders niet dan tghene dat wy hier int lant cunnen opbrenghen/want de vyanden in sulcken ghevalle en sullen niet langhe cunnen bestaen.

Item indien ghy bespreect dat ooc den vrede in Vranckerijc gemaect eñ onderhouden werde/soo sult ghy lieden Gode eenē aengenamē dienst doē/uwe broeders van een bloedigen crijch verlossen ende uwe partije met alle de Huygenoysen van Vranckrijc grootelijcx stercken/ende maecken vyātschap tusschen de twee Coninghen/welck is het eynde van uwe ellenden.

Can hy gheene van dese poincten volbrenghen/soo staet ghy noch euenwel op uwe versche voeten/ende hierentusschen sult ghy maecken dat het de Spaengiaerts beter coop sullen gheuen/als sy sullen mercken dat ghylieden gheresolueert zijt.

 Ghy

Ghy lieden verstaet immers/goede mannen/dat om desen crijch te voeren van u noode sy alle maenden een somme van ses hondert ende vijftich duysent guldenen/ Can ons nu den Hertoge van Anjou ontlasten telcker maendt/al en waert maer van twee ofte drye hondert duysent guldenen Soo siet ghy immers dat hy ons grootelycx can ghehelpen.

Ofte anders/maect alsulcke voorwaerde ende bespreeck met hem / dat wy hem een somme tsiaers opleggen/ende dat hy den crijch voorts op zijn last uuyt te voeren: hier mede sult ghy den Coninck van Vranckrijck int spel brenghen/ofte emmers een billicke oorsaecke hebben om den voorgenoemden Hertoghe met ghevoechlijckheyt af te dancken.

Volbrenght hy ooc niet tghene dat hy belooft heeft/wy houden even wel altijt onse Steden ghesloten/ende en gheven hem niet meer machts om ōs te beschadigen/dan hy selve nu tot deser stonden heeft/soo verre als hy sich met den Coninck van Spaengien teghen ons voeghen wilt/het welcke wy hem niet en connen beletten/ Ende is seer te beduchtē dat wy hem daer toe oorsaecke geven sullen/soo verre als wy hem een quaet genoughen gheven.

Daeromme moeten wy mannelijck resolveren ende ons niet laeten verschricken van ydele naemen van Fransoysen.

Want al waer hy een Tartar/een Samaritaen oft een Moscouiter/iae een Turcq/so verre als hy ons uuyt den noot can gehelpen / eñ onse privilegien/rechten/vryheden/ende Religie wilt bewaren ende onderhouden/ wy moetent van Godes hant nemen ten sy dat wy teghen Godt willē rebellich ende wederspannich zijn. Onse Hertoghen van Bourgoignē zijn oock Fransoysen gheweest/iae de eerste is ooc een broeder ende soon des Coninckx van Vranckrijcx gheweest.

De Graven van Hollant zijn van een Grave vā Aquitaignē oft Guienen oock Fransoys herghecommen / die eerste Grave van Hollandt gheweest is.

Die van Arthoys zijn oock Franchoysen gheweest. Oock heeft Vlaenderen onder den Coninck van Vranckrijck selve ghestaen.

De Brabanders hebben Duytschen/Franchoysen/ia Bohemische heeren ghehadt/ ende nochtans huere rechten ende privilegien onderhouden.

Ter contrarien/onse ingheboorne Heeren hebben dicmael onse privilegiē ende vryheden benomen/die de vreemde hebben gheconserveert / daeromme en moetmen op sulcke ydele dinghen niet achten / maer aensien de behoudenisse ende het welvaren des Lants / ende wat ons ende der gemeynten salich is.

Aengaende het derde poinct/van een eewighe vyantschap met Spaen-

gien

ghen ende met des Coninckx nacomelingen/ Staet te bemercken dat de vyantschap alreede ophanden is/ ende datter gheen middel inde werelt en cā versint werden van reconciliatie/ dan met onse uyterste ellende/ verderf ē eewighe slavernije van ons ende van onse nacomelinghen in eewicheydt/ daer van de Indianen ende de Granadesen ons tot een goet exempel moghen dienen/ die niet het duysende deel misdaen en hadden/ ghelijckmen siet dat wy misdaen hebben.

Maer ter contrarien/ isser eenich middel inde werelt om desen crijch te eyndighen ende van onsen hals aff te keeren/ dat is dese/ alsoo hier vooren ghenoechsaem beweesen is/ Twelck is een voordeel/ dat niet ghenoech en can gheestimeert noch ghepresen werden/ ende en suilen alsulcx niet crijgē door eenen Inlandisschen Heere/ noch oock door gheenen vreemden hy zy oock wie hy zijn mach/ ende vele min door alle de macht ende ghewelt die wy zouden connen op brenghen.

Daeromme hebben wy ons vaderlant lief/ alsoo wy schuldich zijn ende willen wy onse Religie/ onse vryheyt/ onse leuen/ onse vrouwen ende kinderen bewaren ende beschermen/ wy en meughen voorwaer een alsulcke weldaet ons van Godt aengheboden niet verstooten noch verachten/ maer moeten het met alle danckbaerheyt aennemen/ ē bidden hem dat hy daer toe zijnen seghen wil gheuen/ ende zijnen toorne van ons afwenden.